

12) Právo civilního procesu

Právo civilního procesu

- Jde o soubor právních norem a právních zásad upravujících civilní proces, tedy postup soudů a jiných orgánů při rozhodování sporů a poskytování ochrany subjektivním právům. Stanoví, jak se má v řízení postupovat, jaké lze činit procesní úkony a jaké z toho plynou procesní důsledky.
- Tím je umožněno, aby procesní strany věděly, jak mají v řízení postupovat, jaké procesní úkony mohou v řízení činit a jaké právní důsledky plynou z jejich konání nebo nekonání v rámci řízení, čímž je založena jejich právní jistota. Na druhé straně soudy prostřednictvím závazných pravidel mohou snáze dospívat k řešení sporů a současně jsou jimi limitovány, což zabraňuje zneužití soudní moci.

Právo civilního procesu

- **Řízení sporné** - smyslem sporného řízení je zajištění ochrany porušeného či ohroženého subjektivního práva zaručeného hmotněprávní úpravou (*reparační funkce*); většina rozhodnutí ve sporných řízeních proto má deklaratorní charakter
- **Řízení nesporné** - nalézací řízení bez znaků kontradiktornosti, jehož cílem je působit preventivně na vybranou oblast společenských vztahů
- **Řízení nalézací** - nalézací řízení vede k tzv. nalézání práva, tj. buď deklaruje, co právem je, nebo konstituuje nový hmotněprávní vztah
- **Řízení vykonávací** - v případě, že nedojde ke splnění povinnosti, která byla uložena rozhodnutím, může dojít k prosazení povinnosti k plnění pomocí donucujících prostředků státní moci nebo alespoň pod její kontrolou
- **Insolvenční řízení** - insolvenční řízení upravuje různé způsoby řešení úpadku dlužníka. Zahrnují prvky nalézacího i vykonávacího řízení: cílem je majetkové uspořádání poměrů mezi více subjekty, přičemž toto uspořádání se posléze ve stejném řízení realizuje
- **Rozhodčí řízení** - alternativní řešení sporů, rozhoduje jiná osoba než soudce
- **Zajišťovací řízení** - zajištění důkazu nebo poměrů před zahájením soudního řízení

Právo civilního procesu

- **Subjekty civilního procesu**

- Soud: senát, soudce, asistent soudce, justiční čekatel, vyšší soudní úředník
- Účastníci soudního řízení
 - Sporné řízení: žalobce a žalovaný (navrhovatel a odpůrce)
 - Nesporné řízení: účastník, navrhoval, zvláštní označení (manžel)
- Osoby zúčastněné na řízení: svědek, dítě
- Zvláštní: insolvenční správce, exekutor, rozhodce

- **Průběh civilního procesu**

- Podání žaloby, návrhu na zahájení řízení, zahájení řízení z moci úřední
- Nařízení jednání (výjimky), dokazování, další procesní úkony
- Vydání rozhodnutí – rozsudek, usnesení, platební rozkaz, pověření...
- Řízení o řádných (odvolání, odpor) a mimořádných opravných prostředcích (dovolání...)

Právo civilního procesu

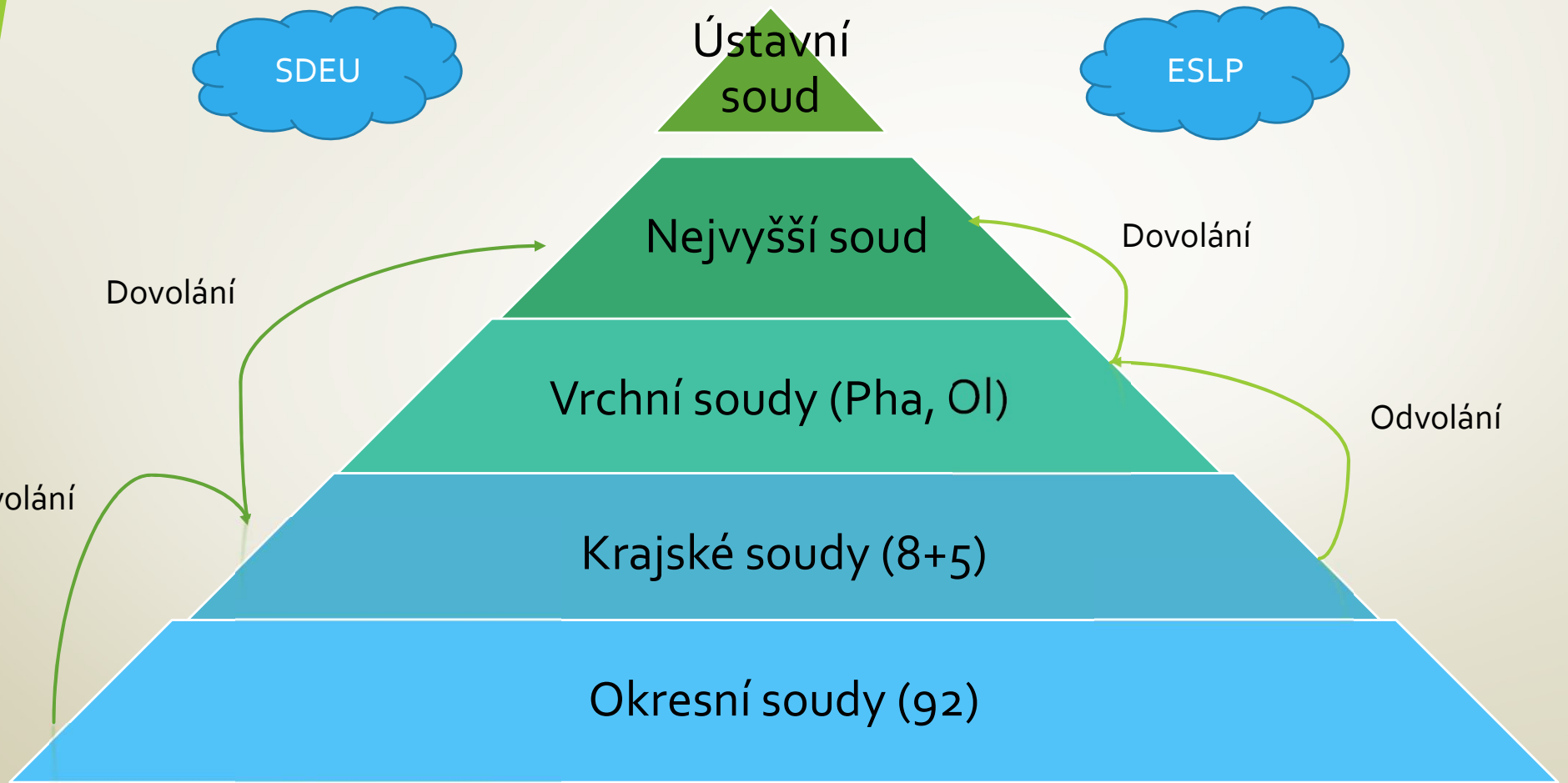
- **Zásady civilního procesu**

- Dispoziční x oficiality
- Volného hodnocení důkazů x legální teorie důkazní
- Arbitrárního pořádku x legálního pořádku
- Projednací x vyšetřovací
- Formální x materiální pravdy
- Zásada rovnosti účastníků řízení
- Zásada veřejnosti soudního jednání

Právo civilního procesu

- **Prameny právní úpravy**

- Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
- Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních
- Zákon č. 120/2001 Sb., exekuční řád
- Zákon č. 182/2006 Sb., insolvenční zákon
- Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících FO a PO
- Zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích
- Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích

SDEU

ESLP

Ústavní stížnost

Ústavní
soud

Kasační stížnost

Nejvyšší správní
soud

Správní žaloba

Krajské soudy

Soudní soustava

- Dvojinstanční řízení, tj. po vyčerpání jednoho opravného prostředku nabývá rozhodnutí právní moci; mimořádné opravné prostředky nemají vliv na právní moc, ale mohou mít vliv na vykonatelnost
- **Okresní soudy** (Městský soud v Brně, obvodní soudy v Praze): prvoinstančním soudem ve většině věcí
- **Krajské soudy** (Městský soud v Praze): prvoinstanční soudy ve složitějších věcech a ve správním soudnictví, odvolací soudy u rozhodnutí okresního soudu
- **Vrchní soudy** (v Olomouci a v Praze): odvolací soudy od rozhodnutí krajského soudu
- Soudy vrcholové soustavy (**Nejvyšší soud, Nejvyšší správní soud, Ústavní soud**): řeší mimořádné opravné prostředky, přičemž vyčerpání všech opravných prostředků (i mimořádných) je zpravidla podmínkou pro řešení věci před Ústavním soudem

Mezinárodní soudy

- **SDEU a jiné soudy EU:** rozhodují ve věcech práva EU; rozhodnutí SDEU je v zásadě závazné pro rozhodování českých soudů
- **Evropský soud pro lidská práva:** řeší žaloby soukromých osob proti státní moci, které se týkají práv z Evropské úmluvy; významný prvek pro rozhodování českých soudů
- Další soudy, které rozhodují spory vyplývající z mezinárodního práva: Mezinárodní soudní dvůr (Haag; není obligatorním „obecným“ mezinárodním soudem), trestní tribunály ad hoc atd.

Právník

- Právník je člověk, který má ukončené právnické vzdělání (obvyklý je titul Mgr., někdy JUDr. nebo PhD.).
- Pokud absolvuje i požadovanou praxi a profesní zkoušku, může se z něj za pár let stát soudce, advokát, notář, státní zástupce nebo exekutor.
- Spousta právníků však působí například ve firmách nebo ve státní správě – k tomu obvykle žádné profesní zkoušky nejsou zapotřebí.

Advokát

- Advokát je svobodné právnícké povolání, které se zabývá soustavným poskytováním právních služeb, a to zpravidla za úplatu
- Poskytováním právních služeb se pak rozumí zejména zastupování v řízení před soudy, správními úřady a jinými orgány, obhajoba v trestních věcech, poskytování právních rad, sepisování listin a zpracovávání právních rozborů
- Právní úprava – zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii
- Stavovská organizace – Česká advokátní komora
- **Podmínky pro výkon advokacie**
 - Plná svéprávnost
 - Bezúhonnost
 - Získal vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu v oblasti práva studiem na vysoké škole v České republice (případně jiné uznatelné vzdělání)
 - Vykonával po dobu alespoň tří let právní praxi jako advokátní koncipient
 - Složil advokátní zkoušku a
 - Složil do rukou předsedy advokátní komory slib

Notář

- Notář je právník, který po ukončení právnické fakulty získal pětiletou praxi v notářské kanceláři, úspěšně zvládl notářskou zkoušku a vyhrál konkurz na obsazení notářského úřadu.
- Činnost notáře je podobně jako u advokáta svobodným povoláním, ale výkonem notářského úřadu zároveň pověřuje notáře stát.
- Proto také pro činnost notáře platí výrazně větší omezení než je tomu u shora jmenovaných advokátů (notář smí svou činnost vykonávat výlučně v ČR, musí mít české státní občanství a platí pro něho zákaz jiné výdělečné činnosti).
- Počet notářů je omezen, proto jich u nás působí výrazně méně než advokátů. Jednotliví notáři nejsou nijak specializováni – zjednodušeně řečeno, každý z nich je povinen poskytovat všechny služby, které má ze zákona v náplni práce. Na rozdíl od advokáta, notář je nestranný a nezávislý. Nehájí specifické zájmy stran, nýbrž stabilitu a budoucí bezkonfliktnost a funkčnost právních vztahů.

Notář

- Stavovská organizace – Notářská komora
- Právní úprava – zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád)
- Notářem může být jen ten, kdo
 - má české občanství nebo je občanem států EU, EHS nebo Švýcarska
 - je plně svéprávný,
 - získal vysokoškolské vzdělání v oboru právo
 - je bezúhonný,
 - vykonal alespoň pětiletou notářskou praxi a
 - složil notářskou zkoušku.

Soudní exekutor

- Soudní exekutor je svobodné právnické povolání, které podle exekučního řádu zajišťuje provádění exekucí.
- Státem je pověřen exekutorským úřadem, tedy oprávněním provádět exekuce a další činnost podle exekučního řádu. Úřad je zásadně se sídlem v obci, ve které sídlí některý z okresních soudů.
- Stavovská organizace – Exekutorská komora
- Právní úprava – zákon č. 120/2001 Sb., exekuční řád
- Soudním exekutorem může být jen ten, kdo
 - je plně svéprávný
 - má české vysokoškolské právnické vzdělání
 - je bezúhonný
 - vykonal alespoň tříletou právnickou praxi
 - složil exekutorskou zkoušku

Státní zástupce

- Státní zástupce (zastarale též státní návladní) je právník, který je zařazen k určitému státnímu zastupitelství a který vykonává jeho úkoly. V České republice státní zástupci působí od roku 1994, před tím existovali prokurátoři.
- Někdy bývá považován za reprezentanta justice (soudní moci), tedy v podobném postavení jako soudce, podle článku 80 české Ústavy i podle judikatury Ústavního soudu je však součástí moci výkonné.
- Právní úprava – zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství
- Samosprávná organizace – není (podřízeni Ministerstvu spravedlnosti)
- Podmínky:
 - občanství České republiky,
 - plná svéprávnost,
 - trestní bezúhonnost,
 - věk nejméně 25 let,
 - české vysokoškolské magisterské vzdělání v oblasti práva,
 - úspěšně složená závěrečná zkouška, případně jiná uznatelná zkouška
 - morální vlastnosti, které dávají záruku, že svou funkci bude řádně zastávat a
 - souhlas se svým jmenováním do funkce a s přidělením k určitému státnímu zastupitelství.

Soudce

- Základní úprava postavení soudce je obsažena v čl. 82 odst. 1 Ústavy České republiky. Podle tohoto článku jsou soudci při výkonu své funkce nezávislí a jejich nestrannost nesmí nikdo ohrožovat. Postavení soudců se dále řídí zákonem č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích.
- Soudce je po splnění všech potřebných podmínek jmenován do své funkce prezidentem republiky a ujímá se jí složením slibu. Na jmenování soudcem však není právní nárok.
- Příprava na výkon funkce probíhá absolvováním tříleté přípravné služby justičních čekatelů vykonávané při soudech. Po uplynutí přípravné služby je čekatel připuštěn ke složení odborné justiční zkoušky.
- Jmenování do funkce soudce není časově omezeno, soudce však může výkon své funkce přerušit, je-li jejího výkonu dočasně zproštěn ministrem spravedlnosti. Funkce soudce zaniká uplynutím roku, v němž soudce dosáhl věku 70 let, smrtí soudce nebo jeho prohlášením za mrtvého a dále na základě rozhodnutí o zjištění jeho nezpůsobilosti vykonávat funkci, případně vzdal-li se soudce své funkce.
- Soudci je zakázáno zastávat, s výjimkou funkce předsedy nebo místopředsedy soudu, jakoukoliv jinou výdělečnou činnost s výjimkou správy vlastního majetku a činnosti vědecké, pedagogické, literární, publicistické a umělecké a činnosti v poradních orgánech ministerstva, vlády a v orgánech Parlamentu.

Soudce

- Právní úprava – zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích
- Samosprávná organizace – není (Ministerstvo spravedlnosti)
- Podmínky pro jmenování soudcem
 - státní občanství České republiky,
 - plná způsobilost k právním úkonům,
 - bezúhonnost,
 - věk nejméně 30 let,
 - vysokoškolské vzdělání získané řádným ukončením studia v magisterském studijním programu v oblasti práva na vysoké škole v České republice,
 - složení odborné justiční zkoušky,
 - zkušenosti a morální vlastnosti dávají záruku, že bude svou funkci řádně zastávat,
 - souhlas s ustanovením soudce a přidělením ke konkrétnímu soudu.
- Laičtí soudci (přísedící) jsou jmenováni ze zástupců široké veřejnosti (za podmínky, že nemají záznam v rejstříku trestů). Skládají přísahu do rukou předsedy soudu a svou funkci vykonávají po dobu čtyř let.

Insolvenční správce

- Insolvenční správce je jeden z procesních subjektů insolvenčního řízení. Hlavními činnostmi insolvenčního správce je nakládání s majetkovou podstatou dlužníka a v případě konkursu odpovědnost za zpeněžení majetku, řešení insolvenčních a dalších sporů, ve kterých se jedná ze strany dlužníka. Cílem činností insolvenčního správce je maximalizovat uspokojení pohledávek věřitelů.
- Prvního insolvenčního správce ustanovuje soud. Může tak učinit ještě před rozhodnutím o úpadku, pak se jedná o předběžného správce. V rozhodnutí o úpadku se již ustanovuje řádný insolvenční správce. Schůze věřitelů může kvalifikovanou většinou (tj. reprezentující většinu objemu) všech přihlášených pohledávek správce odvolat z funkce a zvolit si nového. Insolvenčního správce může odvolat či zprostit funkce také soud, a to na návrh správce či věřitelského výboru nebo pokud správce neplní své povinnosti.
- Právní úprava – zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích
- Samosprávná organizace – není (Ministerstvo spravedlnosti)

Insolvenční správce

- Činnost insolvenčního správce je kontrolována insolvenčním soudem a věřitelským výborem, případně zástupcem věřitelů. Některé úkony správce jsou podmíněny souhlasem soudu a věřitelského výboru (podle druhu úkonu buď konkrétního z nich nebo obou). Věřitelský výbor také schvaluje hotové výdaje insolvenčního správce.
- Pokud je úpadek dlužníka řešen konkursem, má insolvenční správce dispoziční právo. To znamená, že disponuje majetkovou podstatou dlužníka, spravuje ji a rozmnožuje; může provozovat obchodní závod dlužníka, pokud je dlužník podnikatelem. Za zákonem stanovených podmínek správce majetkovou podstatu zpeněžuje, a to buď jako celek nebo po částech. Přednostním způsobem zpeněžování je dražba, se souhlasem věřitelského výboru a soudu lze zpeněžovat i mimo dražbu.
- Při řešení úpadku reorganizací (v případě podnikatele) nebo oddlužením (v případě nepodnikající fyzické osoby) má insolvenční správce roli dozorovou. Majetková podstata je v dispozici dlužníka. Insolvenční správce kontroluje dodržování podmínek schválených soudem a převádí získané finanční prostředky věřitelům.

Patentový zástupce

- Patentový zástupce je odborník, který poskytuje právní služby v oblasti průmyslového (duševního) vlastnictví. Jeho hlavním úkolem je odborné posouzení předmětu ochrany, poradenství při výběru druhu ochrany, zpracování potřebných žádostí i podkladů a zastupování před příslušnými úřady a soudy.
- Patentový zástupce musí být vzdělán v technické i právní oblasti, což prokazuje odbornou zkoušku u Úřadu průmyslového vlastnictví, musí mít alespoň tříletou praxi v oboru průmyslového (duševního) vlastnictví a do rukou předsedy Komory patentových zástupců České republiky složit slib.
- Následně může být zapsán do rejstříku patentových zástupců, který vede Komora patentových zástupců České republiky a obdržet od ní osvědčení pro výkon činnosti.

Čekatelé před složením profesní zkoušky

- Advokátní koncipient – 3 roky praxe
- Justiční čekatel (soud) – 3 roky praxe
- Právní čekatel (státní zastupitelství) – 3 roky praxe
- Exekutorský koncipient – 3 roky praxe (následně exekutorský kandidát)
- Notářský koncipient – 5 let praxe (následně notářský kandidát)
- Insolvenční správce – musí splnit podmínku 3 let odborné praxe